

---

Saksnr: 2021/19603-3  
Saksbehandlar: Anne Silje Sylvarnes

---

## Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for næring		26.10.2021

## Konsekvensar av nullutsleppsvedtaket

### Forslag til vedtak

Vestland fylkeskommune vil gå i dialog med staten om etablering av landstraum i Flåm og be dei om å følgje opp vedtak frå Stortinget, samt be om at det frå statleg hald må ytast ei støtte som gjer det forsvarleg å etablere landstraum i Flåm.

### Samandrag

Frå 2026 må båtreisa til Flåm og verdsarvområdet skje utan utslepp, jf. Stortinget sitt vedtak om dette. Aurland Hamnevesen har planar om å bygge landstraumanlegg i Flåm. Dette er støtta av ENOVA. Men det ligg ei stor uvisse i denne investeringa i og med at ein i ein mellomperiode frå 2026 vil ha færre anløp og derav lågare inntening på eit landstaumanlegg, og det er også uklart kva tid ein kan rekne med at det kjem skip inn fjorden att. Stortinget har bedd regjeringa om å føreslå tiltak som sikrar verdsarvfjordane som anløpshamn for cruiseskip også etter 2026, m.a. ved at staten sikrar etablering av landstraum i Flåm som planlagt innan 2022. Gjennom denne saka oppdaterer vi om desse problemstillingane, også litt om den teknologiske utviklinga. Og gjennom denne saka ønskjer vi å seie klart frå at ein frå statleg hald no må legge opp til støtteordningar som gjer det råd å realisere landstraum i Flåm. På sikt vil dette uansett vere eit godt tiltak, sjølv om det i ein mellomperiode vil knyte seg uvisse til kundegrunnlaget.

Bård Sandal  
Avdelingsdirektør

Endre Høgalmenl  
Seksjonssjef naturressursar, landbruk  
og reiseliv

*Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift*

## Saksutgreiing

### Bakgrunn for saka

Flåm er i ei særstilling. Flåm har om lag 400 fastbuande, men hadde i 2019 1,5 million besøkande. Flåm har vore ein av Norges største cruisedestinasjonar. Dette gjev store mulegheiter, men og store utfordringar for ei lita bygd og ein liten kommune. Reiselivsnæringa er livsgrunnlaget for dei fleste som bur og arbeider i bygda. Næringa er avhengig av dei besøkande og er blant anna bygd opp kring cruiseturismen.

Med 1,5 million besøkande på eit år, der størstedelen kjem sommarmånadane, så seier det seg sjølv at dette stiller eit betydeleg større krav til kommunale tenester, beredskap og infrastruktur enn storleiken på bygda tilseier. Som andre typiske turiststadar er heilårsarbeidsplassar ei utfordring for Flåm. Flåm har arbeidd godt med å utvikle eit heilårsreiseliv og med det heilårsarbeidsplassar. Men med koronapandemien og med nullutsleppsvedtaket er dette arbeidet naturlegvis blitt råka.

Nærøyfjorden med omgivnadar blei i 2005, saman med Geirangerfjorden, innskrive på UNESCO si verdsarvliste. Av dei 8 norske døma på kultur- og naturarv som er skrive inn på lista er det berre «Vestnorsk fjordlandskap» som er skrive inn som eit døme på unik naturarv. Dette gjer Nærøyfjordområdet til ein attraktiv stad å besøke.

### Nullutsleppskravet og landstraum

3. mai 2018 fatta Stortinget følgjande vedtak:

«Stortinget ber regjeringen implementere krav og reguleringer til utslipp fra cruiseskip og annen skipstrafikk i turistfjorder samt andre egnede virkemidler for å sørge for innfasing av lav og nullutslippsløsninger i skipsfarten fram mot 2030 herunder krav om nullutslipp fra turistskip- og ferger i verdensarvfjordene så snart som det er teknisk gjennomførbart og senest innen 2026».

18. februar 2021 behandla Stortinget eit representantforslag om å utsette kravet om nullutslepp i verdsarvfjordane. Representantforslaget blei ikkje vedtatt. Men dei fatta følgjande vedtak:

Vedtak 690: «Stortinget ber regjeringen bidra til gjennomføring av tiltak initiert av lokale og regionale myndigheter, som reduserer utslipp i verdsarvfjordene».

Vedtak 691: «Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak som sikrer verdsarvfjordene som anløpshavn for cruisebåtar også etter 2026, blant annet ved at staten sikrer etablering av landstrøm i Flåm som planlagt innen 2022».

Usikkerheit kring 2026 nullutsleppsvedtaket og vedtak 690 og 691 er krevjande for lokalsamfunnet i Flåm der delar av næringslivet er avhengig av cruisetrafikken. Vedtaket gjeld ikkje for heile landet, men for to avgrensa område i Noreg: Nærøyfjorden og Geirangerfjorden. Dette vil truleg vri konkurransen ved at fartøy som ikkje kan drivast utan utslepp må velje område som ikkje er omfatta av dei same reglane. Til tross for at nullutsleppsteknologiar er velutprøvd i nokre segment innan maritime næringar, vil det truleg vere få cruiseskip som kan nytte nullutsleppsløysingar i verdsarvfjordane 2026. Tiltaket kan dermed få store konsekvensar for nokre avgrensa geografiske område, samstundes som den totale miljøbelastninga er uendra, eller til og med negativ. Reiselivsaktørane og hamna ventar at cruiseskipa vil nytte kai utanfor verdsarvfjordane, og busse gjestane inn til verdsarvområda.

### Vurderingar og verknader

Det er svært kostbart å byggje landstraum til cruiseskip. For kaianlegget i Flåm er det estimert ein kostnad på 120 mill. kr. Tilskotet frå ENOVA som dei har fått er på 27 mill. kr. Det betyr at dei manglar ei investering nærmare 100 mill. kr, og det er svært mykje for ein liten kommune. I tillegg trengs investeringar til anlegg for andre og mindre båtar. Den investeringa er ikkje med i estimatet på 120 mill. kr. Nullutsleppskravet utløyser i tillegg trong for mottaksanlegg for kloakk og gråvatn. Dagens anlegg er ikkje dimensjonert for å ta imot kloakk og gråvatn frå skip utan vesentleg oppgradering.

Det hastar for Flåm å kome i gang med landstraumanlegget, men risiko og usikkerheit gjer at det første spadetaket ikkje er tatt endå. Det er eit krav frå ENOVA om at landstraumanlegget skal vere oppe å gå seinast 1. juli 2022, i tillegg har ein vedtaket frå Stortinget som ber regjeringa sikre etablering av landstraum i Flåm som planlagt innan 2022.

Problemstillinga i Flåm er at investeringar, blant anna i miljøteknologi, i hamn og destinasjon ikkje kan realiserast som følgje av ekstraordinær uvisse knytt til framtidig trafikkgrunnlag, samt det at egne finansieringsløysingar ikkje er etablert.

Så langt er det ikkje kome noko forsikringar kring investeringa eller løyvingar til Flåm i samband med Stortingsvedtaket. Det er usikkert kva tid første cruiseskipet kan segle inn til Flåm etter 2026, sjølv med landstraumanlegg på plass. For sjølv om det i dag finst nokre få skip som i dag kan ta i bruk landstraumanlegget, er det ifølgje cruiserederia sjølve og Aurland hamn, ikkje cruiseskip som kan segle inn i Nærøyfjordområdet etter 2026 sidan dei då må segle utsleppsfritt. Vidare er det usikkert kor lang tid det tek før det finst cruiseskip som kan segle utsleppsfritt inn til Flåm. Ifølgje NCE Maritime Cleantech kan ammoniakk og hydrogen vere tilgjengeleg frå rundt 2025 for kommersiell bruk, men skipa må truleg vere mindre enn dei store skipa som er i omløp i dag. Eit anna usikkerheitsmoment er kva tid cruiserederia er klar til å investere og bygge om skipa sine til nullutsleppsskip.

For Aurland hamnevesen og Aurland kommune er ei investering på 100 mill. kr ei svært stor investering med høg risiko. Risikoen er gjort større ved at det er stor uvisse knytt til kva tid ein kan få skip inn fjorden att, samt kor mange skip som då vil kome. I dag er denne risikoen lagt på kommunen og deira økonomi.

Det er derfor viktig at ein får regjeringa til å følgje opp Stortingsvedtaket om å sikre etablering av landstrøm i Flåm med midlar og garantiar. Det er ikkje offentleggjort informasjon om at dette arbeidet er i gong.

Det finst fleire framdriftssystem som ikkje har utslepp av klimagassar og andre skadelege gassar og partiklar. Til nærskipfart og kystfart er batterielektriske system godt utprøvd og det er venta at framdriftssystem basert på hydrogen vil bli tilgjengeleg til nærskipfart innan 2025. For større skip og skip som skal nå langt mellom kvar bunkring, så krevst det energiberarar med større energitettleik enn kva dagens hydrogen- og batteriteknologi kan tilby. I slike tilfelle kan ammoniakk vere aktuell. Samstundes er det sett i gang prosjekt som skal syte for å styrke verdikjedene for hydrogen og ammoniakk, med mellom anna infrastruktur for bunkring av grøn hydrogen og grøn ammoniakk.

Trafikken i Nærøyfjorden er variert. For at ei omstilling til nullutslepp allereie innan 2026 skal gje rom for å oppretthalde verdiskapingsgrunnlaget, vil det vere naudsynt med tilrettelegging for bruk av fleire nullutsleppsteknologiar. Ein bør vurdere å gjere greie for det heilskaplege omstillingspotensialet ved å sjå på teknologiane, deira venta mogningsgrad i 2026 og i kva grad desse teknologiane kan oppfylle behova til reiarlaga. Denne undersøkinga bør gjere greie for dei økonomiske konsekvensane for reiarlaga på både kort og lang sikt på bakgrunn av ulike rammetilhøve med omsyn til offentleg finansiering av infrastrukturiltak. Ei bør i tillegg sjå på regionale innovasjons- og verdiskapingspotensialet ved å lukkast med å etablere ei ny verdikjede for maritime nullutsleppsteknologiar i regionen.

#### Vedtakskompetanse

Hovudutval for næring har vedtakskompetanse.

#### Økonomi:

Vedtaket legg ikkje føringar på økonomien til fylkeskommunen, då ein ber om statlege midlar.

#### Klima:

Vedtaket bidreg til å redusere klimagassutsleppa i fylket og er med å styrkar satsinga på grøn omstilling.

#### Folkehelse:

Vedtaket fremmar arbeid og sysselsetting, som også er viktig i eit folkehelseperspektiv.

#### Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi):

Tiltaket bidreg til å utvikle eit framtidretta Vestland og er i tråd med overordna føringar i utviklingsplanen.

#### Konklusjon

Det må frå statleg hald ytast ei støtteordning som gjer det forsvarleg å etablere landstraum i Flåm. Dette for å redusere risikoen i ein mellomperiode til ein har fleire cruiseskip som kan segle inn i verdsarvområdet utan utslepp. På det viset kan ein frå statleg hald følgje opp Stortinget sitt vedtak der ein bad regjeringa om å føreslå tiltak som sikrar verdsarvfjordane som anløpshamn for cruiseskip også etter 2026, mellom anna ved at staten sikrar etablering av landstrum i Flåm. Ein legg elles til grunn at fylkeskommunen vurderer innsats som skal legge til rette for ei berekraftig omstilling gjennom å stimulere til utvikling og bruk at nye teknologiske løysingar.